

Esettárunk szerkesztési módját olvasóinktól beérkezett kívánságok folytán megváltoztatjuk. Mivel a Kuria határozatai teljességükben gyűjtemények és ezzel foglalkozó sajtóorganumok révén megszerezhetők, célszerűbb, ha nem a határozatok teljes gépies leközlésére szorítkozunk, amelyre ugysincs elég helyünk, hanem az érdekesebb elvi határozatok közlése mellett a határozat jelentőségét az eddigi joggyakorlat és a jogi tudomány figyelembevételével megvilágítjuk. Az esettár így kiegészítve a lap bő tartalma szemlérovatát nemcsak minden érdekesebb határozatról tájékoztatja az olvasót, hanem a döntés méltánylásához szükséges anyagot és észrevételeket is adja.

A) Magánjog.

Szerkeszti: ifj. dr. Szigeti László.

Gazdasági lehetetlenülés. *Valamely ügyletet akkor lehet gazdasági lehetetlenülés okából hatályon kívül helyezni, amikor az ügylet még teljesedésbe nem ment.*

Az irányadó tényállás szerint azonban az adott esetben az ügylet a felperes szolgáltatását illetően teljes egészében teljesedésbe ment, az alperesek viszonzószolgáltatásából pedig vitás csupán a második vételárrészlet megfizetésének kérdése maradt. Minthogy pedig az utóbbit illető érdekösszeütközés a második vételárrészlet átértékelésével kiegyenlíthető, ez pedig megtörtént azért, hogy a második vételárrészlet teljes mértékben átértékelten ítéltetett meg s így felperes a teljes vételárhoz hozzájutott: az anyagi jogszabályoknak megfelelő a felelőző bíróságnak az a döntése, mellyel az ügylet hatály-

talánítását illető keresetet elutasította, illetve az elsőbíróság vonatkozó rendelkezését helybenhagyta. (Kuria P. V. 8194/1927. 1929. szeptember 19-én.)

A határozat helyes és megfelel az újabb joggyakorlatnak. A gazdasági lehetetlenülés eredete tulajdonképpen méltányosságból olyan eseteknek a természeti és jogi lehetetlenülés szabályai alá vonása, melyek tényleg e jogi mentesítő fogalmak közelébe esnek, bár egészen nincs meg e fogalmak teljes tényállása (quasi lehetetlenülés). Olyan esetekben alkalmazták eredetileg, ahol a háború által előidézett kivételes jogi és gazdasági intézkedések folytán (ki- és behozatali tilalmak, requirálások) bizonyos áruk kötelezett szolgáltatása szabad forgalom útján jogilag és természetileg majdnem lehetetlen volt, mert az áru a belföldi szabad forgalomban csak kisebb mennyiségben, kéz alatt és így ritkaságánál fogva csak igen magas áron volt megszerezhető. Az áremelkedés tényleges volt és nem a pénzérték-telenedés következménye. Sőt a bíróságok ebben a korban kimondták, hogy a pénztartozás teljesítése objektíve sohasem lehetetlen. Később a pénzérték-telenedés gyorsulása, az inflatio idején, mikor még valorizáció nem volt vagy csak kivételes esetekben, a gazdasági lehetetlenülés az áruszolgáltatására kötelezett fél védelme volt a pénzérték-telenedés ellen. Valorizációt ugyan nem követelhetett, hanem a szolgáltatás alól gazdasági lehetetlenülés címén felmentették, még pedig már nemcsak akkor, ha a teljesítés gazdasági romlásával járt volna, hanem akkor is, ha a pénz érték-telenedése folytán az árban lényeges eltolódás állott be. A gazdasági lehetetlenülés kötelemszüntető hatással volt. Mivel azonban voltak közérdekű szerződések, ahol mégis szükséges volt, hogy a teljesítésre kötelezett fél az elenszolgáltatás megfelelő felemelését követelhesse a szerződés hatályának fenntartása mellett. (Kuria 10.495/1915. Villamos áramszolgáltatási szerződésnél.) Általában azonban a szolgáltatásra kötelezett fél a pénzbeli ellenérték felemelésének felajánlása mellett sem volt köteles szállítani. (Kuria 1117/1925.) Mikor a valorizáció gyakorlata kifejlődött a Polgári Jog hasábjain többször hangsúlyoztuk hogy „ha a valorizációt bár az újabb mérséklő irányban is általánosan alkalmaznák, függetlenül a vétkességtől vagy a fokozottabb vétkességtől és annak valódi természete szerint a szerződésszerű teljesítés követelésének tekintenek, akkor a gazdasági lehetetlenülés háborús, katasztrofális fogalmának többé helye nincsen.“ (Polgári Jog 1925. évfolyam 386. oldal, 1926. évfolyam 194. oldal stb.)

Mikor azután a valorizációnak intézménye a vét-
kességtől függetlenül kifejlődött, akkor a bíróságok
gyakorlata a fent közölt határozattal egyezően alakult
ki. Ennek folyán a gazdasági lehetetlenülés eredeti
medrébe lett szorítva.

Hogy a szerződés teljesítése után nem hivatkozhat a
szolgáltató fél gazdasági lehetetlenülésre, megfelel az
állandó gyakorlatnak. Pl. hasonló 3701/1922, 207/1925.
Kuria.

C) Perjog.

Szerkeszti: *új. dr. Nagy Dezső.*

38. számú döntvény.

Határozat.

A kielégítési végrehajtás annak a per- vagy más eljárási költségnek erejéig, amelyben a felet az ellenfél részére marasztalták, elrendelhető annak az ügyvédnek a javára is, aki az ellenfelet a marasztaláskor képviselte.

39. számú döntvény.

Határozat.

Ha a kielégítési végrehajtás a perköltség erejéig a Pp. (1912:LIV. t.-c.) 18. §-a alapján a pernyertes félnek az ügyvédje kéri, a végrehajtást szenvedő ebben az esetben is beszámíthatja a perköltségbe a pernyertes fél ellen korábban hozott bírósági határozat alapján megillető követelését.

Mindkét döntvény fenntartja hatályban az eddigi gyakorlatot, jelesül a két határozat szövege azonos a 709. és 710 sz. elvi jelentőségű határozatokkal. *Dogmatikailag mindkét döntvény elgondolása helyes: a pernyertes ügyvédet olyan hitelezőnek tekintik, akinek törvényes zálogjoga van. Meg kell tehát részére a közvetlen kielégítési jogot is adni. Jövendő magánjogunk ezt a kérdést úgy óhajtja megoldani, hogy a záloghitelező követelheti a hitelezőtől a megítélt perköltségkövetelésnek fizetesképen való reá ruházását. (M. T. K. 911. §.)*

Hasonlóképen megfelel a beszámítás megengedése a M. T. K. intézkedéseinek. A követelés elzálogosítása a J. szerint *engedmény* útján történik. (898. §.) Már most

akár az adós jogállását nézzük az engedménnyessel szemben, (1230. §.) akár pedig analogiam a marasztalt ellenfelet olyan adósnak tekintjük, mint aki hitelezőjének (az ügyfélnek) követelését végrehajtás alá vonták (az ügyvédje javára) (1275. §.), — mindkét esetben megengedi a J. hogy az adós fennálló ellenkövetelését — még ha az más jogalaphól is eredt — beszámithassa, feltéve, hogy ezen ellenkövetelése az engedményről, illetve végrehajtásról szóló értesítés *előtt* jár le: (Ugyanugy a B. G. B. 392. és 406. §§.)

A marasztaló birói határozat megfelel a költségek engedményezéséről, illetve végrehajtásáról (letiltás) szóló értesítésnek.

A M. T. K. által megkivánt feltételek tehát a 39-es döntvény által tisztázott compensatio kérdésnél is fennforognak.

Természetesen az megint más kérdés, hogy egy alaposan kiérdemelt és liquid munkadíj behajtása továbbra is kétséges marad, azért nagyon meggondolandó lett volna: vajjon célszerűségi és méltányossági okok nem indokolják-e, hogy ennél az egész speciális természetű követelésnél (perköltség) az általános beszámítási szabályok alól kivételt statuáljunk, vagy legalább is a végrehajtást szenvedőt arra szorítsuk, hogy beszámítási kifogásával már a per folyama alatt álljon elő.